

РОЗДІЛ III. Образотворче мистецтво, декоративне мистецтво та реставрація

УДК 7.023

Мотуз В.М.

*студентка факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(veronikamotuz9@gmail.com),*

Савчин Г.В.

*старший викладач кафедри вокально-хорового,
хореографічного та образотворчого мистецтва,
факультету початкової освіти та мистецтва,
Дрогобицький державний педагогічний університет
імені Івана Франка
м. Дрогобич, Україна
(g_savchyn@dspu.edu.ua)*

Манера та стиль художника як важливі складники творчого процесу

У статті розкрито суть мистецької діяльності та сучасний підхід до розуміння художньої творчості. Показано, що художники у власних творах виражають почуття, думки та уявлення, що дозволяє їм творчо переосмислювати світ і формувати унікальний авторський стиль, сповнений емоційної виразності й образної мови. Висвітлено манеру та стиль художника як важливі складові компоненти образотворчої діяльності.

Ключові слова: *образотворче мистецтво, художня творчість, манера та стиль митця.*

The artist's manner and style as important components of the creative process

The article reveals the essence of artistic activity and a modern approach to understanding artistic creativity. It is shown that artists express their feelings, thoughts and ideas in their own works, which allows them to creatively rethink the world and form a unique author's style, full of emotional expressiveness and

figurative language. The artist's manner and style are highlighted as important components of visual activity.

Keywords: *fine arts, artistic creativity, the artist's manner and style.*

Постановка проблеми. Образотворче мистецтво здавна є «видом творчої діяльності, що відтворює дійсність за допомогою художніх засобів» (Сотська, 2016).

Художники протягом століть втілюють у своїх роботах широкий спектр ідей, образів і тем, відображаючи не лише навколишню реальність, а й власні переживання, думки та емоції. Завдяки цьому мистецтво – це інструмент індивідуального сприйняття світу та його творчого переосмислення.

Творче занурення у власний внутрішній світ є основою формування унікального художнього вираження світогляду митця, його почуттів та уяви. Особливе бачення митця проявляється в його авторському стилі, емоційній виразності і образній мові творів, визначає характер його творчості, робить її впізнаваною та актуальною.

Аналіз основних досліджень і публікацій. Дослідження творчої індивідуальності художника завжди були актуальними та багатограними в різних наукових галузях. Філософи (В. Мовчан, І. Зязюн, Ю. Борєв, А. Канарський, В. Личковах та інші) розглядали цю тему з погляду світоглядних та естетичних аспектів. У психології (Л. Виготський, С. Рубінштейн, П. Гальперін, Є. Торренс, О. Ткачук тощо) досліджували механізми творчого мислення та емоційного сприйняття. У мистецтвознавстві (О. Голубець, О. Роготченко, Є. Антонович, Г. Складенко, Н. Авер'янова, В. Юр, Г. Сотська, В. Жиров та інші) аналізували особливості художнього процесу та стилю митців. Вивчення наукових праць свідчить про різноманіття підходів та широке коло висновків, що відображають багатовимірність цього явища.

Мета статті – дослідити сучасний підхід до розуміння художньої творчості, висвітлити манеру та стиль художника як важливі складові компоненти образотворчої діяльності.

Виклад основного матеріалу дослідження. Сучасне образотворче мистецтво охоплює безліч нових напрямів і течій. Художники стикаються з непростим завданням – передати власне бачення світу в унікальній власній манері. Адже кожний митець вирізняється своїми характерними художніми рисами, вподобаннями, світоглядом, що реалізуються крізь призму культурного контексту і сучасних мистецьких тенденцій та формують стиль митця.

Манера митця та стиль митця – поняття, які доволі часто використовуються у мистецтвознавчому аналізі творчого здобутку художника.

Манера (від італійського слова *manirá*) – це сукупність усіх прийомів, які характеризують стилістичні й технічні особливості творчості митця, а стиль (від латинського *stylus*) – це структурна єдність образної системи та прийомів художньої виразності, яка характеризує певну епоху, різні художні напрями та індивідуальну манеру митця (Сотська, 2016). Отже, «манера митця» і «стиль митця» – це два взаємопов’язані, але різні поняття в образотворчому мистецтві, які відображають індивідуальні особливості творчості митця.

Манера художника описує особливості технічного виконання, способи використання матеріалів та інструментів, а також характерні риси його роботи на рівні художнього процесу. Це можна порівняти з особистою технікою чи підходом до створення твору, яка може містити певні прийоми, стилістичні риси або рухи, властиві тільки одному художнику. Манера може варіюватися протягом творчого шляху митця, змінюватися з досвідом або під впливом різних факторів.

Стиль художника, на відміну від манери, є більш глибоким і широким поняттям. Стиль відображає не лише технічні аспекти, а й філософію, ідеї, емоційний настрій та загальний підхід митця до зображення світу. Це єдине цілісне сприйняття творчості художника, яке визначає його унікальність у контексті епохи, культури чи мистецького напрямку. Стиль художника

охоплює його вибір тем, використання кольору, композиційні рішення та символічні елементи, що дасть змогу ідентифікувати його роботи.

Отже, манера – це специфічний спосіб виконання твору, який може бути частиною стилю, тоді як стиль – це більш глибока, багатогранна характеристика, яка охоплює не тільки техніку, а й інтелектуальні, емоційні й культурні аспекти творчості художника.

У теорії образотворчого мистецтва ці поняття застосовуються для визначення елементів формотворення, пластичної мови, засобів художньої виразності для опису характерних рис живопису, художніх напрямів або течій, а також для позначення манери конкретного митця чи мистецької школи.

Стиль художника формується завдяки поєднанню загальних і унікальних елементів. Загальні компоненти відображають вплив історичних традицій, жанрових особливостей і національної культури, тоді як індивідуальні риси роблять творчість митця неповторною. У виникненні індивідуального стилю важливу роль відіграє манера як техніка виконання. Манера, що охоплює техніку та методи роботи з образотворчими матеріалами, є «своєрідним «тілом» мистецтва, яке поєднується з його «душею» – художнім змістом» (Колесник, 2014). Отже, манера як техніка роботи з художніми матеріалами, як система методів і прийомів, відіграє важливу роль у формуванні стилю. Вона є частиною творчого розвитку та інтегрується в художню творчість, поєднуючись із художньо-образним змістом. Стиль не є ані змістом твору, ані його внутрішньою формою, а радше певною структурою, що виникає у взаємодії між художником і глядачем. Він відображає художню виразність форми та узгоджує творчість митця з його епохою, середовищем, використаними матеріалами й загальною концепцією твору.

Формування індивідуального стилю залежить від багатьох факторів, серед яких ключову роль відіграє техніка виконання. Вона охоплює методи роботи з матеріалами й виступає не лише частиною художнього процесу, а й своєрідною «основою» мистецтва, яка гармонійно поєднується з його змістовим наповненням.

Індивідуальні особливості стилю і авторська манера художника формуються через сукупність засобів, що виражають ідейно-художню сутність твору. Зміст стилю визначається внутрішньою логікою розвитку певних способів сприйняття світу, розуміння простору й часу, у яких існує людина, враховуючи історичний, географічний і соціальний контекст: «митець через інтерпретацію дійсності передає свій досвід, нові способи її пізнання, творить нові смисли, увиразнюючи художні, культурні, естетичні, духовні цінності у творах» (Юр, 2021; с. 66).

Сучасні художники активно експериментують, прагнучи відшукати власний стиль. Новаторство відіграє ключову роль у мистецькому процесі, адже воно дає можливість не лише змінювати форму та зміст творів, а й відкривати нові художні концепції. Визначення індивідуального стилю є невіддільною частиною цього шляху, оскільки кожен митець прагне знайти унікальний спосіб самовираження.

Новаторські підходи дають художникам можливість виходити за межі традиційних технік і знаходити нові способи вираження своїх ідей. Відповідно сучасне мистецтво постійно еволюціонує, реагуючи на соціальні, політичні та культурні зміни, що відкриває простір для різноманітних інтерпретацій. Митці все частіше використовують незвичні матеріали та технології, аби посилити вплив своїх творів. Пошук власного стилю включає як свідому відмову від традицій, так і прагнення створити щось абсолютно нове. Стиль художника стає його підписом, який відображає його внутрішній світ, інтелектуальний підхід та емоційний стан. Новаторство в мистецтві часто супроводжується інноваціями й експериментами, що дає змогу створювати унікальні твори. Водночас власний стиль не формується миттєво; він є результатом постійного розвитку та пошуку, відображаючи етапи творчого процесу митця. Завдяки новаторству і розвитку індивідуального стилю, сучасне мистецтво залишається важливим елементом культурного діалогу, дозволяючи суспільству переосмислювати знайомі концепції та форми.

Індивідуальний стиль художника – це неповторне явище, яке сприймається як самим митцем, так і глядачем на рівні відчуттів. Він втілює єдність творчого процесу, включаючи створення художнього образу в певному історичному контексті та просторі. Стиль формується завдяки поєднанню особистих художніх прийомів, технічних особливостей та виразних засобів, що визначають унікальність виконання творів. Таким чином, індивідуальний стиль є результатом взаємодії творчого задуму, технічних навичок та емоційного сприйняття.

Будь-яка практика, яку застосовує конкретний митець і яка робить його творчість впізнаваною, може розглядатися як прояв його індивідуального стилю. За М. Юром, основними складовими авторського стилю є: унікальне бачення світу, ідейне наповнення, концептуальний підхід, відображення світогляду, інтерпретація часу, культурна рефлексія, самовираження, створення нових смислів, контекстуальне мислення та художній експеримент (Юр, 2021; с. 66).

Для митця важливо мати індивідуальний і впізнаваний стиль, незалежно від напрямку його творчості. Визначення власного стилю дозволяє художнику глибше досліджувати обрану сферу мистецтва та зосередитися на її вивченні, сприяючи цілеспрямованому розвитку. Завдяки цьому авторські роботи стають легко впізнаваними серед глядачів і критиків, формуючи особливе сприйняття серед шанувальників мистецтва та колекціонерів. У деяких випадках митці додають до своїх творів характерні символічні елементи, які стають важливою частиною їхнього художнього стилю.

Мистецтво розвивається через процес художнього пізнання, який проходить кілька ключових етапів: відчуття, сприйняття, уявлення, мислення та формування понять. Творчий процес у мистецтві базується на прагненні до відкриття нових змістів і розширення виразальних можливостей художньої мови. Це дає змогу митцям виходити за усталені межі, експериментуючи з новими матеріалами та поєднуючи різні мистецькі напрями. Художнє пізнання ґрунтується на внутрішньому досвіді, що поєднує суб'єктивний і об'єктивний

аспекти. Перший базується на особистій інтерпретації та емоційному сприйнятті, тоді як другий – на реалістичному зображенні образів, доповненому авторським баченням.

Висновки. Манера та стиль художника є важливими складовими творчого процесу, що визначають унікальність його мистецького вислову. Вони формуються під впливом особистого світогляду, культурного середовища і технічних навичок митця. Саме через індивідуальну манеру художник передає свої ідеї, емоції та філософські пошуки, роблячи свої твори впізнаваними. Еволюція стилю часто супроводжується експериментами, що відкривають нові горизонти у творчості та сприяють оновленню художньої мови.

Список використаної літератури

1. Колесник, О. С. (2014). Феномен інтерпретації в художній культурі.: монографія. Київ : НАКККиМ, 265 с.
2. Сотська, Г., Шмельова Т. (2016). Словник мистецьких термінів. Херсон: Видавництво «Стар», 52 с. URL: <https://lib.iitta.gov.ua/> 9.pdf. (дата звернення: 04.01.2025)
3. Юр, М. В. (2021). Український живопис XIX – початку XXI століття: національна, конвенціональна, авторська моделі : дис. докт. мистецтвознавства : 26.00.01 – теорія та історія культури. нац. акад. мистецтв України, ін-т проблем сучас. мистецтва. Київ, 2021. 482 с. URL: https://mari.kyiv.ua/sites/default/files/inline-files/Diser_M_V_Yur.pdf (дата звернення: 23.03.2025)